

חיוב קלבון של מחצית השקל

לדעת תנא קמא – מי שנותן מטבע בשווי מחצית השקל ממש, [שהוא המטבע הנקרא בימי חז"ל שקל, כי שקל של תורה היה נקרא בזמנם סלע, ומחצית הסלע היה קרוי שקל], אינו צריך להוסיף על כך כלום. אבל אם נותן מטבע גדולה יותר, כגון סלע, על מנת לקבל עודף. או שנותן מטבעות קטנים כגון שני דינרים, שיצטרפו למחצית השקל. עליו להוסיף קלבון, הוא מעה קטנה של שכר השולחני על חילוף המטבעות, שכן שכר השולחני צריך הוא להביא, ולא הקדש, כדי שיהא להקדש מחצית השקל שלימה.

ולדעת רבי מאיר – אף הנותן מטבע של מחצית השקל ממש, חייב להוסיף עליו מעה קטנה לקלבון, והסיבה לכך, כי נאמר, "זֶה יִתְּנוּ פֶלֶעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה' (שמות ל"ג), מלמד, שכמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו, והראהו למשה, ואמר לו, "זֶה יִתְּנוּ", כלומר כזה יתנו, ללמד, שיש לתת ממש כמטבע שהראה ה' למשה, ולא פחות, ומאחר שאין כל המטבעות שווים, ויתכן שמטבע שנתן חסר מעט, לעולם יש להוסיף מעט, שיהא השיעור שלם בוודאי.

אכן לדברי הכל, אין חייבים בקלבון, [כל אחד כפי דעתו], אלא אלו שממשכנים אותם על מחצית השקל, כלומר (א) לויים (ב) ישראלים (ג) גרים (ד) ועבדים משוחררים.

אבל אלו שאין ממשכנים אותם על כך (א) כהנים (ב) נשים (ג) עבדים (ד) וקטנים, מאחר שכשהם מביאים, לפנים משורת הדין מביאים, אינם חייבים בקלבון. בין כשהביאו הם עצמם, ובין כשאחר נתן בעבורם, ואפילו כשנתן בעבורם בתורת הלוואה, על מנת שיפרעו לו. [אבל אם נתן בעבורם במתנה, אפילו נתן בשביל אלו שממשכנים אותם, פטור מקלבון, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

חיוב קלבון לשנים

שהביאו יחד סלע שלם

לדעת תנא קמא – מאחר שחיוב קלבון אינו אלא בשביל שכר השולחני המחליף את המטבעות, כששנים הביאו יחד סלע [=שקל] שלם, די בתוספת קלבון אחד לשניהם, שכן די בהחלפה אחת של הסלע לשני חצאים.

ולדעת רבי מאיר – מאחר שחיוב קלבון הוא מהתורה, שתהא מחצית השקל שלימה בוודאי, גם כששנים הביאו יחד סלע [=שקל] שלם, על כל אחד מהם להביא קלבון בפני עצמו, להשלמת שיעור מחצית השקל שלו.